

T H E A T E R

Een maatje te klein

Het is natuurlijk buitengewoon riskant om aan één van de eerstbetrokkenen, die bovendien nog tijdens een piepklein optreden letterlijk wordt nage-trapt, een commentaar te vragen op het spraakmakende theaterstuk van Don Duyns en Jan Pieter Koch. Het kan dan ook welhaast niet anders of mijn oog werd getroffen door een reeks van oneffenheden. Den Uyl die, gevangen in het keurslijf van een (overigens knappe imitatie door Dick van den Toorn), geen moment imponeerde, terwijl hij in de werkelijkheid van toen met kop en schouders boven zijn omgeving uitstak. Een Liesbeth die in een grandioze interpretatie van Debbie Korper op het toneel tot grote hoogte steeg, maar in mijn belevingswereld slechts een – vaak irritante – bijrol vervulde. Een Dries van Agt, meesterlijk neergezet door Stijn Westenend, die nu minimaal de indruk wekt de (villeine) evenknie te zijn geweest, terwijl het probleem nu juist was dat hij, zoals wij allemaal, een maatje te klein waren voor 'ome Joop'. Mijn voornaamste probleem met de voorstelling is dan ook dat ik in de twijfelende, vaak vertwijfeld mompelende, wat Don Quichotte-achtig neergezette hoofdpersoon weinig terug vond van de Grote Roerganger met wie ik 20 jaar ten nauwste heb mogen samenwerken. Den Uyl en Van Agt waren, om uiteenlopende redenen, zeker niet de Snip en Snap van de Nederlandse politiek.

Dat neemt niet weg dat ik, deze oneffenheden ten spijt, 'Den Uyl of de Vaandeldragers' een goed en

belangwekkend theaterstuk vind. En dat komt met name (afgezien van de scriptschrijver natuurlijk) door Juda Goslinga, de verteller. Hij brengt een rode draad aan in de bonte mengelmoes van a-chronologische gebeurtenissen (Den Uyl gaat al dood voordat hij goed en wel premier is, terwijl Joop en Liesbeth elkaar aan het slot voor het eerst ontmoeten) die aan het stuk een goed getroffen lading geeft: de contrastwerking tussen twee totaal verschillende 'tijdgeesten'. De verteller ('ik ben in 1967 geboren') vraagt zich bij herhaling af hoe het toch komt dat het 'toen' ergens over ging in de politiek, terwijl het er 'nu' op lijkt dat het niemand meer ene moer kan schelen. 'Ik mis die bevlogenheid, die passie, dat geloof in maakbaarheid'. Weliswaar wordt nergens duidelijk waarover het toen dan wel ging ('spreiding van inkomen, kennis en...eh...nog iets', prevelt de hoofdpersoon) maar dat maakt theater nu juist zo mooi en meeslepend. De boodschap liet niets aan duidelijkheid te wensen over: politiek als hartstocht, als missie, van binnenuit. In schrill contrast met de huiveringwekkende stillevenen van de hedendaagse politiek waarin zo af en toe een verdwaalde parlementariër plichtmatig een wegstervende interruptie plaatst. 'Wat is er toch misgegaan sinds die klotenjaren '80?' vraagt de verteller zich wanhopig af.

Een simpel antwoord zou kunnen zijn: het vertrek cq. de dood van Joop den Uyl (prachtig absurd hoogtepunt is trouwens de vraag van Dries aan Joop waarom hij niet op zijn begrafenis mag komen). Maar daar trapt de verteller niet

in: 'Als Den Uyl in deze tijd geleefd zou hebben zou hij het hooguit hebben gebracht tot chef van een gemeentelijke onderafdeling'. Dat roept de vraag op naar de relatie tussen 'mens' en 'tijdgeest'. Voor de generatie van de maakbaarheid was dat geen vraag: 'De tijdgeest, dat zijn wij'. Maar dat is nu juist wat er is misgegaan. Voor de huidige generatie geldt de relativiteitstheorie van Dries van Agt: de politicus als een onbeduidend stofje in het grote heelal. 'Maak je toch niet zo druk, Joop!'

Ik koester de gedachte dat een man van het postuur van Den Uyl ook vandaag een stempel op de tijdgeest zou hebben gedrukt. Op een andere wijze, met minder retoriek, maar niettemin, want met de zelfde (innerlijke) hartstocht. Zijn aanpassingsvermogen aan de veranderingen des tijds was groot. En zo ook zijn inlevingsvermogen. 'Je moet een beetje acteur zijn in dit werk'. Joop was een groot acteur. Joop als een stoffige intellectueel. Joop als een drammerige parlementariër. Joop als een begeesterende congresredenaar. Joop als een plechtstatig minister-president. Joop als een joviale 'ome Joop'.

Misschien is wel het grootste verschil tussen toen en nu dat de huidige generatie van politici niet meer in 'theater' gelooft.

Mijn geloof in 'theater' is na het zien van 'Den Uyl, of: de Vaandeldragers' weer huizenhoog toenomen.

ED VAN THIJN

* Deze recensie verscheen eerder in het blad *De Theater Maker* jaargang 5 nr. 5 (mei 2001).